

Монгол орны усны нөөц

Монгол орны нутагт бүрэлдэх гол, мөрний усны жилийн дундаж нөөц 30.6 шоо км, ОХУ, БНХАУ-ын нутгаас ирэх урсацыг оролцуулан тооцвол 34.6 шоо км болно. Гол мөрний бүх усны нөөцийн 49.0 хувийг /16.9 шоо км / Хойт мөсөн далайн ай сав, 11 хувийг /3.80 шоо км / Номхон далайн ай сав, 40 хувийг / 13.9 шоо км / Төв Азийн гадагш урсацгүй ай савын гол горхины урсац эзэлнэ.

Монгол Улс газар нутгийн байршлаараа усны гурван том хагалбарын заагт, харьцангуй өндөрлөг, Ази-Номхон далайн бүс нутгийн хамгийн хур тунадас багатай, хуурайшилт ихтэй хэсэгт оршдог. Усны нөөц нь нутаг дэвсгэрийн хувьд жигд бус тархалттай, зарим бүсийн усны чанар эрүүл ахуйн шаардлага хангадаггүйгээс гадна гол мөрний ус нь ихэнхидээ тус улсын хилээс гадагшаа урсадагаас шалтгаалан усны нөөцөөр бага, хязгаарлагдмал орны тоонд ордог.

Гол мөрний жилийн дундаж урсацын 60 хувь нь гадагш хил даван урсаж үлдэх хувь нь хөрсөнд нэвчиж, газрын доорхи усыг тэжээх буюу говийн нууруудад цутгана. Усны нөөцийн 83.7 хувийг нуур, 10.5 хувийг мөсөн гол, 5.8 хувийг голын ус тус тус эзэлнэ. Гадаргын усны нөөцийн 85 хувийг цэнгэг ус, түүний 93.6 хувийг Хөвсгөл нуурын ус эзэлнэ. Газрын доорхи усны нөөц баялаг асар их хэмжээтэй боловч удаан хугацаанд нөхөн сэлбэгддэг учраас ашиглаж болох нөөцийн хэмжээ тун бага байдаг бол гадаргын ус буюу голын ус богино хугацаанд / 20 хоногт / буюу жилдээ 18 удаа солигддог ажээ. Манай улс ус хэрэглээнийхээ 90 орчим хувийг газрын доорхи усаар хангадаг байна. Газрын доорхи ус нь экологийн нэн эмзэг тогтоцтой, усны горим тэжээлийн систем нь өвөрмөц, нөхөн сэргэх хугацаа нь хэдэн арав, хэдэн зуун жилээр тооцогддог учраас газрын доорхи усыг онцгой хамгаалалтанд авч нөхөн сэлбэгдэх хэмжээнээс үл хэтрүүлэн ашиглах шаардлагатай байдаг. Монгол Улсын хэмжээнд 2003 оны тоо бүртгэлээр газрын доорхи усыг ашиглаж буй уст цэг 40870 ш байгаагаас инженерийн хийцтэй уст цэг 19460 ш, энгийн уурхайн худаг 21410 ш байна. Инженерийн хийцтэй 19460 ш уст цэг ашиглагдаж байгаагаас 5656 ш өрөмдмөл худаг, 6064 ш богино яндант уурхайн худаг, 7740 ш бетонон хашлагатай уурхайн худаг байдаг. Нийт ашиглагдаж байгаа уст цэгийн 8575 ш нь хүн амын унд-ахуйн усан хангамж болон үйлдвэрлэл, үйлдвэрлэлийн технологийн зориулалтаар ашиглагдаж байгаа бөгөөд 32263 нь бэлчээр усжуулалтын чиглэлээр ашиглагдаж байна. Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрт нийт газрын доорхи усыг ашиглаж байгаа 426 уст цэгээс 373 нь хүн амын унд-ахуйн усан хангамж болон үйлдвэрлэл, үйлдвэрлэлийн технологийн зориулалтаар ашиглагдаж байгаа бөгөөд 53 нь бэлчээр усжуулалтын болон газар тариалангийн усалгааны чиглэлээр ашиглагдаж байгаа судалгаа бий. Улаанбаатар хотын унд-ахуйн хэрэгцээний усыг төв болон дээд эх үүсвэрээс хангадаг Төв эх үүсвэрт нийт 92 ш ашиглалтын худаг байдгаас одоо ажиллаж байгаа нь 87 ш байдаг бөгөөд ашиглалтын нөөц баялаг нь 90.4 мян м³/хоног, дээд эх үүсвэрт 37 ш ашиглалтын худаг ажиллаж байдаг бөгөөд ашиглалтын нөөц баялаг нь 59.7 мян м³/хоног байдаг, Нийслэлийн хүн амын төвлөрсөн усан хангамжийн Дээд ба Төв эх үүсвэрийн нийт хүчин чадал 151 00 м³/хоног нөөцтэй байна.

Монгол Улсын засгийн газар 2004 оныг “Усны бодлогын жил” болгон зарлаж, бүтэц зохион байгуулалт, эрхзүйн орчныг боловсронгуй болгоход гол анхаарал хандуулан ажиллав.

шинэтгэлийн
усны салбарын

Монгол орны усны нөөцийн менежментийг төлөвлөх, удирдлагын нэгдсэн систем, тогтолцоог бүрдүүлэх зорилгоор Байгаль орчны сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг- “Усны хэрэг эрхлэх газар”-ыг Засгийн газрын 2005 оны 46 тоот тогтоолоор шинээр байгуулав. Усны бодлогын шинэтгэлийн жилийн хүрээнд “Усны тухай хууль”, “Ус, рашааны нөөц ашигласны тухай хууль”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийг 2004 оны 4 дүгээр сарын 22-нд УИХ батлан гаргаж, 2004 оны 7 дугаар сарын 01-нээс мөрдөж байна.

Монгол орны гадаргын усны нөөц

д/д	Нөөц баялгийн нэр	Усны эзэлхүүн,км ^і	Бүрэн солигдох хугацаа
1	Нуур	500	300 жил
	Үүнээс давстай	90	5-60 жил
2	Гол мөрөн	34.6	20 хоног
3	Уулын мөсөн гол	62.9	1500 жил

Монгол орны усны нөөц, шоо км /аймаг, хотоор/

д/д	Аймгийн нэр	Гадаргын ус		Газрын доорх ус	
		Нийт	Ашиглаж болох	Ул хөрсний	Ашиглах боломжит
1	Архангай	2.83	0.20	1.06	.063
2	Баян-Өлгий	2.39	0.29	1.05	0.52
№	Баянхонгор	0.45	0.05	0.10	0.05
4	Булган	1.75	0.94	0.50	0.15
5	Говь-Алтай	0.058	0.01	0.10	0.03
6	Дорноговь	0.05	-	0.10	0.005
7	Дорнод	1.51	0.15	0.30	0.20
8	Дундговь	0.12	-	0.08	0.01
9	Завхан	3.16	0.20	1.14	0.37
10	Өвөрхангай	0.56	0.22	0.10	0.05
11	Өмнөговь	0.038	-	0.01	0.001
12	Сүхбаатар	0.14	-	0.03	0.01
13	Сэлэнгэ	3.20	1.77	0.97	0.39
14	Төв	1.91	0.20	0.59	0.20
15	Увс	1.20	0.12	0.23	.08
16	Ховд	1.10	0.19	0.25	0.06
17	Хөвсгөл	6.59	0.16	2.49	1.95
18	Хэнтий	6.69	0.40	2.70	0.80
19	Улаанбаатар	0.77	0.05	0.30	0.10

20	Орхон	0.005	0.001	0.001	0.0001
21	Дархан уул	0.044	0.01	0.01	0.003
22	Говь Сүмбэр	0.01	-	0.001	0.0001
	Бүгд	34.6	4.96	12.0	5.60

Нуурын дүрс зүйн тодорхойлолт

д/д	Нуурын нэр	Аймаг	Далайн түвшнээс дээш.м	Нуурын татлбай кмI	Нуурын урт	Нуурын өргөн.км		Нуурын гүн.м		Нуурын эзэлхүүн. кмI
						дундих		дундих		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Хөвсгөл	Хө.	1645	2760	136	20,8	36,5	138	262	380,7
2	Увс	Увс	759	3350	84	40	79	11,9	20	39,6
3	Хар-Ус	Б.Ө	1157	1852	72,2	26	27	2	4,5	3,432
4	Хяргас	Увс	1028,5	1407	75	19	31	47	80	66,034
5	Буйр	Дор.	581	615	40	15	21	6	10,2	3,784
6	Хар нуур	Хо	1132	575	37	16	24	4,2	7	1,422
7	Дөргөн	Хо	1132	305	24	13	17	14	27	4,367
8	Ачит	Б.Ө	1435	297	24	12	18	2	5	0,665
9	Бөөнцагаан	Б.Х	1312	252	24	11	19	10	16	2,355
10	Үүрэг	Зав.	1425	239	20	12	18	27	42	6,419
11	Тэлмэн	Зав.	1789	194	28	12	16	13	27	2,671
12	Улаан нуур	Ө.Г	1008	175						
13	Сангийн далай	Зав.	1888	165	32	5	13	12	30	1,995
14	Айраг	Зав.	1030	143	18	9	13	6	10	0,82
15	Орог	Б.Х	1217	140	31,8	2	7,7	3	5	0,42
16	Яхь	Дор.	670	97	20,4	4,2	11,9	2,3	4	0,223
17	Улаагчны хар	Зав.	1980	84,5	29,3	3,5	6,6	20	47	1,654
18	Толбо	Б.Ө	2079	84	21	4	7	7	12	0,571
19	Хоргон	Б.Ө	2072	71	23,3	3	6	8	28	0,537
20	Даян	Б.Ө	2232	67	18	4	9	2	4	0,157
21	Хүнгүйн	Зав.	1491	64	14	5	8	22	50	1,39
22	Доод Цагаан	Хө	1538	64	18	4	7	6	14	0,384
23	Намирын Хар	Хо	1574	63	19	5	7,8	5,2	8,2	0,3265
24	Ойгон	Зав.	1664	61	18	3	8	3,5	8	0,207
25	Тэрхийн Цагаан	Арх.	206	61	16	4	6	6	20	0,369
26	Хотон	Б.Ө	208	50	22	2,3	4	27	58	1,341
27	Загийн шил	Б.Х	1032	33,1	21	1,58	4,7	0,3	1,1	0,003

28	Тал	Б.Ө	2576	31,9	14,5		4,3	3,4	8,9	0,108
29	Баян/Нарины	Увс	932	30,8	11,9	2,6	3,9	11,9	26,5	0,366
30	Жугнай	Увс	1997	27	11,5	2,3	6,5	5,4	9,5	0,143
31	Ногоон нуур	Хо	1132	26,7	12,9	2	6	0,8	2,5	0,011
32	Өгий	Арх.	1337	25,7	7,9	3,4	5,3	6,6	15,3	0,171
33	Сум нуур	Дор.	70	23,3	7,9	3	5,4	1,6	3	0,0373
34	Бүст	Зав.	2041	21,9	7	3,1	4,2	5,7	10	0,127
35	Хөх/Дорнод/	Дор.	552	21	8	2,6	4,2	7	14	0,726
36	Тунамал	Хө	1874	20,8	7,2	2,7	5	6,5	9,9	0,112
37	Ихэс	Г.А.	1604	19,8	6,4	3	3,9	0,6	1,7	0,011
38	Баруун шаварт	Дор.	590	19,1	7,6	2,1	4,2	0,2	0,5	0,003
39	Цэцэг	Хо	590	19,1	7,6	2,1	4,2	0,2	0,5	0,003
40	Зүүн нуур	Хө.	2006	17,6	7	2,6	3,8	6,3	17,6	0,146
41	Хөх нуур	Б.Х.	2649	17,2	11,2	1	1,7	15,5	43	0,206
42	Алаг цар	Б.Х.	953	16,7	6,8	2,5	4,6	1,3	2,1	0,022
43	Шаргын цагаан	Г.А.	964	15,7	5	3,1	4,8	0,5	1,3	0,008
44	Баян-Эрхэт	Дор.	680	15,7	6,6	2,3	4,4	1,4	2,2	0,022
45	Сангийн далай	Зав.	1335	15,4	7,9	2	2,6	1,6	3,8	0,025
46	Сулинхээр	С.Б.	1007	15,1	6	2,5	4,6	0,5	1,1	0,008
47	Дөрөө	Б.Ө	2395	14,6	6,1	2,4	3,1	5,8	14,5	0,077
48	Хар	Б.Ө	2494	14,2	7,1	2	3,9	17	38	0,239
49	Холбоо	Зав.	1941	14	4,7	3	4,5	3	4,5	0,035
50	Усны цагаан	С.Б.	860	13,9	6,1	2,3	4,2	0,5	1,5	0,007
51	Шаварт	Дор.	608	13,8	6,2	2,2	3,4	0,8	1,4	0,011
52	Харгал	Бу.	1071	13,6	4,9	2,8	4,4	9,3	15,6	0,127
53	Говь цагаан	С.Б.	960	13,3	6	2,2	5,9	0,6	1,7	0,008
54	Эрхэл	Хө.	1544	13,2	5	2,6	5	0,9	2	0,012
55	Шарга	Бу.	608	13,8	6,2	2,2	3,4	0,8	1,4	0,011
56	Сангийн далай	Увс	1043	12,1	6,8	1,6	3	0,5	0,9	0,006
57	Нүдэн	Д.Г.	960	11,6	6,8	1,7	3	0,6	1,2	0,005
58	Адгийн цагаан	Б.Х.	1285	11,5	7,6	1,5	7,2	0,8	1,5	0,009
59	Хөх/Отгоны	Зав.	2455	11	5,4	2	2,9	1,6	4,3	0,018
60	Хөдөө	Арх.	2061	10,9	5	2,1	3,2	1,8	3,1	0,02
61	Буур	Г.А.	1149	10,6	5,7	1,8	2,2	0,6	1,5	0,006
62	Улаан усны говь	Ду.Г	950	10,4	8,5	1,2	2	0,5	1,1	0,005
63	Таацааны цагаан	Ө.Х.	1034	9,9	4,1	2	3,5	1,1	2,3	0,01
64	Төхөм	Төв.	1261	9,8	5,3	1,8	3,5	1	2	0,009
65	Шорвог	Дор.	585	9,7	6,7	1,1	3,2	0,4	1,3	0,004
66	Гандан	Хө.	1988	9,6	4	2,4	4	4,8	9,5	0,045

67	Цагаан/Бага	Б.Х.	1284	9,1	3,2	2,8	3,2	0,2	0,7	0,002
68	Жирмийн цагаан	Дор.	575	9,1	7,4	1,2	2,7	0,5	1,5	0,005
69	Онгон Улаан	Д.Г.	943	8,8	5	1,8	3,1	0,4	1	0,004
70	Бор давст	Дор.	930	8,6	6,4	1,2	2,3	0,2	0,7	0,002
71	Хулма	Г.А.	2234	8,5	4,2	2	3,4	0,7	2	0,006
72	Хар/Хэрэм	Дор.	587	8,4	6	1,4	2,1	0,8	1,5	0,006
73	Шаазгай	Увс	1696	8,3	4,9	1,6	2,4	1,2	2,1	0,01
74	Хутагт	Г.А.	2108	8,1	6,5	1,2	1,9	0,3	0,8	0,002
75	Дунд тойром	Ду.Г	1010	8	5,3	1,3	2,8	0,7	1,2	0,006
76	Их	Арх.	1504	7,9	7,5	1,1	2,4	2,5	4,4	0,019
77	Ширгэдэг	Арх.	1091	7,9	7,3	1	1,9	0,6	1,5	0,005
78	Дөрөө цагаан	Арх.	1712	7,8	7,2	1,3	3,3	3,7	7,8	0,029
79	Сордог/Ирмэгт	Б.Ө	2346	7,8	4,5	1,7	3	4	7	0,031
80	Булган шавар	Дор.	634	7,8	3,6	2	3,3	0,4	1,2	0,003
81	Цэгээ	Зав.	1882	7,7	5,2	1,4	2,4	4,1	8	0,032
82	Хойгийн цагаан	Дор.	662	7,6	3,8	2	3,8	1,1	3	0,008
83	Гашуун	Ду.Г	1030	7,6	6,8	1,1	2,8	0,4	1,2	0,003
84	Баян нуур	Б.Ө	1577	7,6	3,6	2,1	3,1			
85	Бага	Зав.	1132	7,6	3,9	2	2,7	0,8	1,7	0,006
86	Цэц/Цоцон	Хө.	1539	7,5	4,3	1,7	4,1	1,4	3	0,01
87	Тайж	Хө.	2330	7,5	5,8	1,3	2,9			
88	Шохой	До.Г	1040	7,5	4,7	1,6	3	0,4	0,9	0,003
89	Бэгэр	Г.А.	1287	7,4	5,7	1,3	2,3	0,9	2	0,01
90	Хөдөө/Хунт	Зав.	1940	7,4	4	1,8	№,92	3	0,014	
91	Цэцээн	Бу.	1522	7,2	5,7	1,3	1,7	2,5	4,8	0,018
92	Монгол цагаан	До.	582	7,2	4,4	1,6	2,5	0,6	1,6	0,004
93	Хаг	Зав.	2038	7,1	7,4	1	1,5	1,2	2,8	0,009
94	Дунд цагаан	Увс	2097	6,9	5,7	1,2	1,8	0,9	2	0,006
95	Бага	Зав.	1970	6,9	6,2	1	2	7,4	17	0,051
96	Адаг	Г.А.	1036	6,8	5,1	1,3	4	0,7	1,6	0,004
97	Хөх/Архан	Арх.	2650	6,7	4,7	1,4	2,4			
98	Галуут	Дор.	620	6,5	5,8	1,1	2,9	1,3	2	0,008
99	Дөрөө	Дор.	632	6,5	4,5	1,4	1,7	1,6	3	0,01
100	Холбоо	Дор.	1569	6,5	5,5	1,1	2,2	1	2,5	0,007
101	Хулагаш	Б.Ө	2797	6,4	4,9	1,3	1,7			
102	Хар	Б.Ө	2614	6,3	5,2	1,2	2,2			
103	Дөрөө	Хэн.	810	6,3	3,3	2	2,6	0,4	1,1	0,003
104	Улаан	До.Г	1520	6,9	3,9	1,7	2,6	0,6	1,1	0,004
105	Тонхил	Г.А.	2063	6,2	4,6	1,7	2,6	1	1,6	0,006
106	Улаан	Ө.Г.	1320	6,1	4,4	1,4	1,9	0,7	1,2	0,004

107	Чавдан	Увс	1633	5,9	4,3	1,4	2,4	2,1	4,2	0,013
108	Хярт	Дор.	566	5,8	3,7	1,6	2,8	0,7	1,2	0,004
109	Цагаан/Түшиг	Сэл.	680	5,8	3,5	1,6	1,7	0,6	1,5	0,004
110	Зэрэгийн цагаан	Хо	1100	5.8	4	1.4	3.3	0.5	1.3	0.007
111	Зүүн хойт	Хо	1099	5.8	3.7	1.5	3.2	0.6	1.4	0.004
112	Нуурт	Б.Ө	2797	5.6	3.9	1.43	2.4			
113	Улаан	Ду.Г	1322	5.6	5	1.1	2.8	0.7	1.2	0.004
114	Гүрний	Хэн.	918	5.6	3.1	1	2.5	2	4.6	0.012
115	Хутаг	До.Г	1010	5.5	1.2	0.6	0.9	0.3	0.8	0.002
116	Шанаган	Ду.Г	1100	5.5	4.5	1.2	1.9	0.4	1	0.002
117	Их хаг	Б.Ө	2322	5.4	3.7	1.5	2.6	3	5	0.016
118	Шавар хурын	Дор.	675	5.3	5.8	0.9	3.5	0.5	1	0.006
119	Тэнгэр	До.Г	1078	5.3	3.3	0.2	2.7	0.4	0.9	0.002
120	Шаргалант	Ду.Г	1143	5.3	4.3	1.2	2.1	0.6	1.3	0.003
121	Чигэртэй	Б.Ө	2352	5,3	6,1	0,9	1,3			
122	Баян хошуу	Ду.Г	1200	5,1	3,9	1,3	2,6	0,6	1,1	0,003
123	Тахилт	Зав.	1842	5,1	2,9	1,8	2,1	1	2	0,005
124	Айрхан	Бу.	936	5	4,4	1,1	2,9	1,3	2	0,006
125	Лаг	С.Б.	675	5	4	1	1,7	0,3	0,9	0,0022
126	Улаантойрон	С.Б.	1040	5	4	1,2	2	0,3	0,9	0,002
127	Үнээм	С.Б.	1010	5	4	1,2	1,9	0,6	1,5	0,003
128	Эмт	Хө.	1540	5	3,8	1,2	2,3	1,1	2,5	0,006
129	Ширээ нуур	Ө.Х.	2470	3,4	8,5	0,9	1,3	6	16	0,02
130	Хагийн хар	Төв.	1820	2	2,5	0,8	1,1	11	25	0,022
131	Тарга / Шарга	Төв.	1538	19,3	7,3					
132	Ганга цагаан	С.Б.	1293,7	2,2	2,2	1	1,6			
133	Хөх	Б.Х.	2357,3	2,3	6,4	0,43	0,6	3	5	0,007
134	Цагаан	Б.Х.	1974	4,4	3,8	1,16	1,6	2	4,5	
135	Олгой	Б.Х.	2357	1,5	3,7	0,4	0,6	1,6	3	
136	Дунд цагаан	Б.Х.	1290	1,3	2	0,65	1,1	0,7	1,9	
137	Хэрсэнгийн цагаан	Б.Х.	1287	1,2	2,2	0,54	1,2			
138	Хажуугийн цагаан	Б.Х.	1283	1,3	2,1	0,62	1,8			
139	Холбоожийн Баруун	Б.Х.	1329,7	3,1	2,9	3,6	2	1	1,5	0,003
140	Ногтруу	Б.Х.	990	1,8	2,5	0,72	1,4			
141	Тойром	Ду.Г.	1190	2,6	3,5	0,7	1,9			
142	Улаант	Ду.Г.	1180	1,5	1,8	0,8	1,1			
143	Могойт	Ду.Г.	1180	1,5	1,8	0,7	0,9			
144	Нанман улаан	Ду.Г.	1140	1,9	2,1	0,8	1,7			

145	Хүрээ улаан	Ду.Г.	1085,2	1,5	2,1	0,6	0,8	1,2	2,5	0,002
146	Дэн	Ду.Г.	1060	2,2	1,9	1	1	1	2,1	0,002
147	Булангийн улаан	Ду.Г.	1060	2	2,2	0,8	1,2			
148	Булгат	Ду.Г.	1200	2	1,2	3,2				
149	Завагт	Ду.Г.	1280	1,2	2,2	3,1				
150	Зуун хар толгой	Ду.Г.	1310	2,2	1,1	1,8				
151	Баруун хар толгой	Ду.Г.	1,1	1,5	0,8	1				
152	Улаан	Ду.Г.	1380	1,8	2,9	0,2	0,4			
153	Баян улаан	Ду.Г.	1370	1,5	1,7	0,8	0,9			
154	Дарлан	Ду.Г.	1375	1,4	1,6	0,7	0,8			
155	Булангийн говь	Ду.Г.	1340	1,6	1,6	1	1,2	1,1	2,1	0,002
156	Хулгар	Ду.Г.	1400	1,7	2,1	0,8	0,8	1,3	2,4	0,002
157	Модон хулгат	Ду.Г.	1335	1,1	1,7	0,6	0,6			
158	Ёлт	Ду.Г.	1297	2,5	2,7	0,8	1,7	1,5	2,9	0,004
159	Хөв	Ду.Г.	1340	2,6	2,7	0,8	1,4	1,7	3,2	0,004
160	Ташаа	Ду.Г.	1340	2,5	3,3	0,7	3,1	1	2	0,003
161	Цохио	Ду.Г.	1110	1110	1,5	2,4	0,6	0,7		
162	Улаан тойром	Ду.Г.	1093,6	2,5	3,2	0,7	1,2	1,1	2	0,003
163	Шил	Ду.Г.	1059	2,7	3	0,9	1,5	1,5	3	0,004
164	Баруун улаан	Ду.Г.	1200	3,5	4,4	0,8	1,5	1,7	3,1	0,006
165	Зүүн улаан	Ду.Г.	1200	4,1	3,5	1,2	1,8	1	2,4	0,004
166	Чингийн хав	Ду.Г.	1130	2,6	2,9	0,8	1,6	1,1	2,3	0,003
167	Гүн	Ө.Х	1753	1,2	1,4	0,8	6,9	1,5	3,2	0,002
168	Хаяа хутагт	Ө.Х	1356	4,6	4	1,1	2,5	1	2,1	0,004
169	Домбон	Ө.Х	1324,6	2	3,4	0,6	0,8	1	2	0,002
170	Шавхалт	Ө.Х	1110	2,1	2,9	0,8	1,2	1,1	2	0,002
171	Улаан	Ө.Х	1520	6,9	3,9	1,7	2,6	0,6	1,1	0,004